

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ
ĮSTATYMO NR. I-549 24 IR 41 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XVP-617**

2025 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 18 d. vakarinio posėdžio metu priimtą sprendimą (protokolas Nr. SPP-78), Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Pritarti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 24 ir 41 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-617 (toliau – Įstatymo projektas) siekiant mažinti galimus socialinio draudimo senatvės pensijų (toliau – senatvės pensija) gavėjų, kurie pavėlavo kreiptis dėl senatvės pensijos skyrimo daugiau nei 12 mėnesių, pradžią, taip pat nustatyti aiškesnę senatvės pensijos, kurios skyrimas ar mokėjimas buvo atidėtas, apskaičiavimo ir mokėjimo atnaujinimo reguliavimą, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal toliau pateiktas pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomoje išdėstyti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo (toliau – Pensijų įstatymas) 24 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad atidėti senatvės pensijos skyrimą gali tie asmenys, kurie yra įgiję bent minimalųjį pensijų socialinio draudimo stažą (toliau – minimalusis stažas) senatvės pensijai skirti dirbdami Lietuvos įmonėse ir valstybių, kuriose taikomi Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai ir (arba) Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys dėl pensijų mokėjimo, išskyrus sutartis, sudarytas pagal teritorinį principą, įmonėse, įstaigose ir organizacijose. Pagal šiuo metu galiojančias Pensijų įstatymo nuostatas, teisė į atidėtą senatvės pensijos skyrimą nustatoma pagal tai, ar asmuo pagal Pensijų įstatymo 14 straipsnio 1 dalį yra įgijęs teisę gauti senatvės pensiją, t. y. ar yra sukakęs nustatytą senatvės pensijos amžių ir ar yra įgijęs bent minimalųjį stažą. Nustatant teisę į senatvės pensiją, neatsižvelgiama į tai, kur minimalusis stažas buvo įgytas. Įgyvendindamos Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomos išdėstyti Pensijų įstatymo 24 straipsnio 1 dalies nuostatą dėl minimaliojo stažo vertinimo, Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – VSDF) administravimo įstaigos turėtų papildomai vertinti ir skaičiuoti asmens įgytą stažą tam, kad būtų nustatyta asmens teisė atidėti senatvės pensijos skyrimą. Tačiau pagal Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomą išdėstyti Pensijų įstatymo 24 straipsnio 3 dalies nuostatą senatvės pensijos mokėjimą atidedant asmens prašymu, nebebūtų taikomas papildomas minimaliojo stažo reikalavimas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina išlaikyti *status quo*, užtikrinti asmenų lygiateisiškumo principo laikymąsi ir, reguliuojant atidėtą senatvės pensijos skyrimą, atsakyti Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomos išdėstyti Pensijų įstatymo 24 straipsnio 1 dalies reikalavimo būti įgijus minimalųjį stažą tam tikroje teritorijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad, pagal Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomą išdėstyti Pensijų įstatymo 24 straipsnio 1 dalį, asmuo dėl pensijos skyrimo kreiptųsi pavėluotai, siūlytina šią

nuostatą tikslinti ir, užuot nustačius, kad besikreipiantis asmuo pageidauja atidėti senatvės pensijos skyrimą, nustatyti, kad tokiu atveju laikoma, jog senatvės pensijos skyrimas atidėtas.

Pagal Pensijų įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, senatvės pensija skiriama ir mokama nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki kreipimosi dėl pensijos paskyrimo dienos, todėl siūlytina Įstatymo projekto 1 straipsnyje išdėstytoje Pensijų įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nustatyti galimybę asmenims, kurie pavėlavo kreiptis dėl senatvės pensijos skyrimo 12 mėnesių ir daugiau, pasirinkti, ar jiems paskirti senatvės pensiją nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki kreipimosi dėl pensijos paskyrimo dienos, ar ją padidinti dėl atidėto skyrimo.

Atsižvelgiant į tai, Pensijų įstatymo 24 straipsnio 1 dalį siūlytina išdėstyti taip:

„1. Jei asmuo įgyja teisę gauti senatvės pensiją pagal šį įstatymą, bet dėl jos skyrimo kreipiasi praėjus 12 ir daugiau mėnesių nuo teisės gauti senatvės pensiją atsiradimo dienos, laikoma, kad senatvės pensijos skyrimas atidėtas, išskyrus laikotarpius, už kuriuos asmeniui jo prašymu senatvės pensija skiriama ir mokama Pensijų įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.“

2. Įstatymo projekto 1 straipsnyje išdėstytoje Pensijų įstatymo 24 straipsnio 2 ir 3 dalyse siūlomas teisinis reguliavimas tobulintinas šiais aspektais:

2.1. Siekiant Įstatymo projektu teikiamų teisinio reguliavimo pakeitimų proporcingumo ir efektyvumo, siūlytina Įstatymo projektą papildyti nuostata, pagal kurią senatvės pensija už jos atidėjimo laikotarpį būtų didinama ne daugiau kaip 40 proc. ir kuri leistų padidinti senatvės pensiją už maksimalų 60 mėnesių jos atidėjimo laikotarpį, įvertinus ir šias aplinkybes:

2.1.1. Jei būtų priimtas Įstatymo projekto siūlymas nustatyti, kad tais atvejais, kai dėl senatvės pensijos paskyrimo asmenys kreipiasi praėjus daugiau nei 12 mėnesių, laikoma, kad jie pageidauja atidėti senatvės pensijos skyrimą (t. y. atsisakoma nuostatos, kad senatvės pensijos skyrimas atidedamas asmens prašymu), ir kartu atsisakoma maksimalaus senatvės pensijos skyrimo atidėjimo termino, praktikoje tai reikštų, kad asmenims, kurie pavėluotai kreiptųsi dėl senatvės pensijos skyrimo, ši pensija galėtų būti didinama už visus ankstesnius laikotarpius, prasidėjusius po 1995 m. sausio 1 d. (pavyzdžiui, asmenims galėtų būti taikomas atidėtas senatvės pensijos skyrimas už 31 atidėtus metus, tokiu atveju padidinant senatvės pensiją iš viso 248 procentais). Įgyvendindamos šį Įstatymo projekto siūlymą, VSDF administravimo įstaigos turėtų surinkti informaciją apie tai, ar asmuo senatvės pensijos amžiaus sukakties dieną buvo įgijęs bent minimalųjį stažą, o jei nebuvo jo įgijęs, turėtų nustatyti, kada jis įgytas, taip pat tai, ar nuo teisės gauti senatvės pensiją įgijimo dienos iki kreipimosi dėl senatvės pensijos skyrimo dienos asmuo negavo pensijos, nurodytos Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomoje išdėstyti Pensijų įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje, ar nebuvo praradęs teisės gauti senatvės pensiją. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos neturi galimybių iš anksto nustatyti, kiek asmenų kreiptųsi pavėluotai ir už kokius konkrečius laikotarpius, įgyvendinant Įstatymo projekto pasiūlymą, reikėtų apskaičiuoti ir padidinti senatvės pensijas, kurių skyrimas galėtų būti atidėtas neribotam terminui, tačiau jei atvejai, kai kreipiamasi pavėlavus daugiau nei 5 metus, praktikoje būtų ne

pavieniai, toks Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas padidintų VSDF administravimo įstaigoms tenkančią administracinę naštą – pareikalaudų neproporcingai didelių žmogiškųjų išteklių ir laiko sąnaudų, taip pat su tuo susijusių VSDF biudžeto lėšų.

2.1.2. Lietuvoje taikomas senatvės pensijos padidinimo, pasibaigus jos skyrimo ar mokėjimo atidėjimo laikotarpiui, procentas yra vienas didesnių tarp Europos Sąjungos valstybių narių. Šiuo metu už kiekvienus senatvės pensijos atidėjimo metus senatvės pensija didinama 8 proc., bet ne už ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį, todėl iš viso senatvės pensija gali būti padidinta 40 proc. Europos Sąjungos valstybėse narėse, kuriose netaikomi senatvės pensijų atidėjimo termino apribojimai, taikomi mažesni senatvės pensijų didinimo, pasibaigus jų skyrimo ar mokėjimo atidėjimo laikotarpiui, procentai. Kitose Europos Sąjungos valstybėse taikomi tokie senatvės pensijos, kurios skyrimas ar mokėjimas buvo atidėtas, didinimo procentai: Austrijos Respublikoje – 5,1 proc. už kiekvienus metus, bet ne daugiau nei 15,3 proc.; Kroatijos Respublikoje – 5,4 proc. už kiekvienus metus, bet ne daugiau nei 27 proc.; Vokietijos Federacinėje Respublikoje, Slovakijos Respublikoje ir Čekijos Respublikoje – 6 proc. už kiekvienus metus. Dėl tikėtinos 65 metų ir vyresnių asmenų gyvenimo trukmės pagal galiojančias Pensijų įstatymo nuostatas 8 proc. senatvės pensijos padidinimas už kiekvienus jos atidėjimo 1–5 metus yra naudingesnis senatvės pensijų gavėjams, nes jų gauta senatvės pensijų suma būtų didesnė nei senatvės pensijų suma, kurią jie per gyvenimą gautų, jei pensija būtų paskirta iš karto.

2.2. Atsižvelgiant į galiojantį teisinį reguliavimą, nustatantį galimybę sustabdyti senatvės pensijos mokėjimą, ir į tai, kad asmenys kitų rūšių socialinio draudimo pensijas ar šalpos išmokas gali gauti nebūtinai per paeiliui einančius 12 mėnesių (pavyzdžiui, atidėjus senatvės pensijos mokėjimą 30 mėnesių, tuo laikotarpiu asmuo 18 mėnesių negavo jokios pensijos, kitus 6 mėnesius gavo negalios pensiją ir dar kitus 6 mėnesius vėl negavo jokios pensijos), siūlytina Įstatymo projekto 1 straipsniu dėstomose Pensijų įstatymo 24 straipsnio 2, 3, 5, 6 dalyse tikslinti pensijos mokėjimo atidėjimo laikotarpius ir atsisakyti formuluotės „paeiliui einantys“.

2.3. Siekiant nustatyti palankesnes sąlygas pensijų gavėjams įgyvendinti savo teisę į senatvės pensijos mokėjimo atidėjimą, Įstatymo projekto 1 straipsnyje dėstomą Pensijų įstatymo 24 straipsnio 3 dalį siūlytina papildyti nuostata, pagal kurią senatvės pensijos mokėjimas gali būti stabdomas ne tik nuo kito mėnesio, einančio po mėnesio, kurį asmuo pateikė prašymą, bet ir anksčiau, jei senatvės pensija dar nebuvo išmokėta. Taip pat siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 1 straipsnyje išdėstytos Pensijų įstatymo 24 straipsnio 3 dalies nuorodą į išimtinis atvejus, kuriais senatvės pensijos dydis nedidinamas, vietoje šio straipsnio 6 dalies, nustatančios senatvės pensijos mokėjimo atnaujinimo tvarką, nurodant 5 dalį.

2.4. Atsižvelgiant į šio nutarimo 2.1–2.3 papunkčiuose išdėstytus argumentus, siūloma Pensijų įstatymo 24 straipsnio 2 ir 3 dalis išdėstyti taip:

„2. Dėl atidėto senatvės pensijos skyrimo senatvės pensijos bendroji ir individualioji dalys apskaičiuojamos šio įstatymo 17, 18 ir 23 straipsnių nustatyta tvarka ir padidinamos

8 procentais už kiekvienus atidėtus 12 mėnesių, bet ne daugiau kaip 40 procentų, išskyrus atvejus, nustatytus šio straipsnio 4 ir 5 dalyse.

3. Asmeniui mokamos senatvės pensijos mokėjimas jo prašymu gali būti atidėtas. Šiuo atveju senatvės pensijos mokėjimas stabdomas nuo kito mėnesio, einančio po mėnesio, kurį asmuo pateikė prašymą, pirmos dienos arba nuo ankstesnio pensijos gavėjo prašyme nurodyto mėnesio pirmos dienos, jeigu senatvės pensija už tą mėnesį dar neišmokėta. Pasibaigus senatvės pensijos mokėjimo atidėjimo laikotarpiui, senatvės pensijos dydis padidinamas 8 procentais už kiekvienus 12 mėnesių, bet ne daugiau kaip 40 procentų, išskyrus atvejus, nustatytus šio straipsnio 4 ir 5 dalyse. Atidėto senatvės pensijos mokėjimo laikotarpiu ji naujinama šio įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka.“

3. Siekiant, kad tais atvejais, kai senatvės pensijos skyrimo terminas nesutampa su 12 mėnesių terminu, pensija asmeniui būtų išmokama (jos nedidinant) už visą nesutampantį laikotarpį, neviršijantį 12 mėnesių ir apskaičiuojamą ne tik mėnesiais, bet ir dienomis (pavyzdžiui, už 10 mėnesių ir 23 dienas), siūlytina Pensijų įstatymo 24 straipsnio 5 dalį išdėstyti taip:

„5. Jei senatvės pensijos skyrimo atidėjimo laikotarpis nesutampa su 12 mėnesių terminu, už papildomus laikotarpius senatvės pensija išmokama, neviršijant šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatyto 12 mėnesių termino, bet nedidinama. Asmens prašymu senatvės pensija gali būti skiriama nuo ankstesnės datos negu prašymo pateikimo data, neviršijant šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatyto 12 mėnesių termino, o už likusius kiekvienus 12 mėnesių, už kuriuos senatvės pensija nebuvo išmokėta, ji didinama šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.“

4. Atsižvelgiant į tai, kad Pensijų įstatymo 41 straipsnio 2 dalies nuostata dėl teisės gauti pensiją už ne daugiau kaip 12 mėnesių iki kreipimosi dėl pensijos paskyrimo dienos taikoma tik tuo atveju, kai pensija skiriama, siūlytina Įstatymo projekto 1 straipsnyje išdėstytoje Pensijų įstatymo 24 straipsnio 6 dalyje, nustatančioje senatvės pensijos mokėjimo atnaujinimą nepasibaigus jos mokėjimo atidėjimo terminui, atsisakyti 2 punkto nuostatos, taip pat suvienodinti senatvės pensijos mokėjimo atnaujinimo nepasibaigus jos mokėjimo atidėjimo terminui sąlygas su atidėto senatvės pensijos skyrimo pagal Pensijų įstatymo 24 straipsnio 5 dalį sąlygomis. Siūloma Pensijų įstatymo 24 straipsnio 6 dalį išdėstyti taip:

„6. Asmens prašymu senatvės pensijos mokėjimas gali būti atnaujintas nepasibaigus asmens nurodytam jos mokėjimo atidėjimo laikotarpiui. Senatvės pensijos mokėjimas atnaujinamas nuo prašyme dėl senatvės pensijos mokėjimo atnaujinimo nurodytos datos, didinant senatvės pensiją pagal šio straipsnio 3 dalį už kiekvienus 12 mėnesių, už kuriuos senatvės pensija nebuvo išmokėta, o už likusį 12 mėnesių neviršijantį laikotarpį senatvės pensija išmokama, bet nedidinama.“

5. Atsižvelgiant į tai, kad atidėtos senatvės pensijos skyrimo ir mokėjimo tvarka nustatyta ne tik Įstatymo projekto 1 straipsniu dėstomo Pensijų įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje, bet ir kitose šio straipsnio dalyse, taip pat į tai, kad, pritarus Įstatymo projekto siūlymams,

senatvės pensijos skyrimas būtų atidėtas nebūtinai asmens prašymu, siūlytina Įstatymo projekto 2 straipsnio 1 dalyje dėstomą Pensijų įstatymo 41 straipsnio 4 dalį išdėstyti taip:

„4. Jei senatvės pensijos skyrimas ir (ar) mokėjimas atidėtas, taikoma šio įstatymo 24 straipsnyje nustatyta senatvės pensijos skyrimo ir mokėjimo tvarka.“

6. Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos turės pakeisti senatvės pensijų skyrimo ir mokėjimo programinę įrangą, o šiems parengiamiesiems darbams atlikti reikėtų bent 6 mėnesių, todėl siūlytina Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje nustatyti, kad įstatymas įsigalioja 2026 m. liepos 1 d.

7. Įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybė asmenims, kurie iki Įstatymo projektu siūlomų pakeitimų įsigaliojimo buvo atidėję senatvės pensijos skyrimą ir kuriems nėra pasibaigęs jų prašymuose nurodytas šios pensijos skyrimo atidėjimo laikotarpis, jų prašymu atidėjimo laikotarpį pakeisti vadovaujantis nauju teisiniu reguliavimu. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir išsamumo, siūloma Įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalį papildyti nuostata, kad asmenims, nepateikusiems prašymų, senatvės pensijos atidėjimo laikotarpis tęsiamas įsigaliojus priimtam įstatymui likusį senatvės pensijos atidėjimo laikotarpį.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras